

ISBN: 978-625-7014-25-0

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

Ketebe Yayınları: 235

Tarih

Editör

Samir Babaoğlu

Kapak

Harun Tan

Düzeltili

Cihan Aldık

Mizanpaj

İrem Sönmez

1. BASKI

Şubat 2020
İstanbul

ketebe.com

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 34989

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212.612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Cihangir Mah. Güvercin Cad.

No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok

Kat: 2 34310 Haramidere -

Avcılar / İstanbul Sertifika No: 44452

Tel: 212.412 17 00

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ne aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Deli Petro'dan Putin'e
Derin Rusya

Güç Mücadeleleri, Gizli Teşkilatlar, Darbeler ve İsyanlar

TELMAN NUSRETOĞLU

KETEBE

Dr. Telman Nusretoğlu

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Őu anda iŐgal altında olan Zengilan bđlgesinde dđnyaya geldi. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla bağımsızlığını kazanan Tđrk Cumhuriyetlerinden Tđrkiye'ye eğitim için gelen ilk օđrencilerdendir. Lisans ve yđksek lisans eğitimini Marmara  niversitesi'nde tamamladıktan sonra İstanbul  niversitesi'nin Genel Tđrk Tarihi Bđl m 'nden doktorasını aldı. Azerbaycan ve Tđrkiye basınında yüzden fazla makaleleri yayınlanmış, pek çok televizyon programına konuk olmuŐtur.

İstanbul'da yayınlanan *Rusya'nın Azerbaycan'da Hakimiyet Kurma Mücadelesi*, *Azerbaycan'da Rus Kilisesi ve Rusuluk Faaliyetleri* adlı kitapları bulunmaktadır. Aynı zamanda *Yeni  niversite AnlayıŐı*, *KeŐif Üniversitesi*, *Osmanlı SavaŐ Esirleri* kitaplarının da ortak yazarlarından biridir. Azerbaycan, Tđrkiye, Beyaz Rusya ve Rusya'da çeŐitli akademik dergilerde makaleleri yayınlanmıŐtır.

Azerbaycan'daki Tđrk İslam AraŐtırmaları Merkezi BaŐkanı ve Hazar  niversitesi օđretim  yesi'dir.

İÇİNDEKİLER

Kısaltmalar	8
Giriş	9

Birinci Bölüm

RUS DEVLETÇİLİĞİNİN ŞEKİLLENİŞİ

Ruriklerin Kökeni ve İlk Rus Askerî İdari Elitini Oluşturan Drujinnikler.....	23
Darbeci Komutan Oleg'in Kiev Operasyonu	31
Kiev Rusya'sından Altın Orda'ya Rus Knezliklerinde İktidar Mücadelesi.....	34

İkinci Bölüm

ALTIN ORDA HAKİMİYETİ ARİFESİNDE RUS KNEZLİKLERİNDE SİYASİ DURUM

Altın Orda Devleti'nin Gerilemesi ve Moskova Etrafında Yeni Rus Gücünün Doğuşu.....	43
Knez Topraklarında Baskak Gücü ve İlk İstihbarat Ağı.....	51

Üçüncü Bölüm

MOSKOVA ETRAFINDA TOPLANAN KNEZLİKLER

Merkezî Devlet Elitinin Şekillenmesi ve III. İvan'ın Soylu Çocukları.....	63
--	----

Moskova-Üçüncü Roma Fikrinin Ortaya Çıkışı.....	71
Rusya Tarihinin Kritik Rollerinden Birini Üstlenen Don Kazakları.....	77
Katolik Avrupa İle İlişkiler, Alman Etkisi, Polonya ve Litvanya ile Mücadele	80
Korkunç İvan ve Oprüçninasının Boyarlarla Mücadelesi.....	85
IV. İvan'ın İngiltere'ye Sığınma Planı.....	95

Dördüncü Bölüm

RURİKLERİN SONU

Godunov Dönemi ve Rusya'nın Karanlık Tarihi.....	99
Yalancı Dmitriler Dönemi ve Boyarların İhaneti	106
Rusya'nın Utanç Günleri ve Moskova'yı İşgalden Kurtaran İrade	114

Beşinci Bölüm

ROMANOVLAR RUSYA'SI

Yağma, Talan ve Darbelerden Büyük İmparatorluğa	119
Rus Ordusunda Alman Gücü.....	131
Aleksey Mihayloviç'in Gizli İdaresi ve Kriptografinin Gelişimi ..	134
Bitmeyen Saray Çekişmeleri ve Petro'nun İnşa Ettiği Yeni Rusya	140
Preobrajensk Yapılanması ve Oğlunun İdam Fermanına İmza Atan Çar.....	143
Osmanlı Topraklarında Kiliseler Aracılığıyla Kurulan İstihbarat Ağı.....	149

Altıncı Bölüm

ÇARLIK SARAYINDA BİTMİYEN İKTİDAR MÜCADELELERİ

Gizli Konseyler ve İktidar Değişimi	159
Dekabristler ve Masonlar.....	176
Üçüncü Şube	189

Kırım Savaşı Sonrasında Şiddetlenen Küresel Paylaşım Mücadelesi ve Rusya'da Gelişen Süreçler.....	195
Devrimler Rusya'sındaki Siyasi Sürecin Arka Planı.....	212

Yedinci Bölüm

KURŞUNA DİZİLEN ROMANOVLAR VE BOLŞEVİKLERİN KARANLIK İLİŞKİLERİ

“Kızıl Terör”	250
Bolşevik Desteğiyle Kurulan IMF ve Kremlin'deki Güç Mücadeleleri	271
Korku Rejiminden Perestroyka'ya	290
Sovyetlerin Çöküşü ve KGB'nin Putin Üzerinden Kurguladığı Yeni Emperyalizm.....	296
Rusya'nın Açmazları veya Yeni Devrim Mümkün mü?	316
Sonuç	320
Kaynakça	324
Son Notlar	333

KISALTMALAR

- a.g.e** : Adı Geçen Eser
a.g.m : Adı Geçen Makale
a.y : Aynı yer
Bkz : Bakınız
Çeka : Vserossiyskaya Çrezviçaynaya
Komissiya (SSCB'nin ilk istihbarat
ve güvenlik teşkilatı.)
GRU : Glavnoe Razvedıvatelnoe
Upravlenie (Baş İstihbarat İdaresi)
GPU : Gosudarstvennoe Politiceskoe
Upravlenie (Devlet Siyasi İdaresi)
Çast : Kısım
d : Delo
Dok : Dokument
Ed. Hr : Edinnie Hraniliş (Ortak arşiv deposu)
F : Fond
İzd : İzdatelstvo (Yayınevi)
KGB : Komitet Gosudarstvennie Bezopas-
nosti (Devlet Güvenlik Komitesi)
KP : Komünist Partisi
L : List
NKVD : Narodnyy Komissariat Vnutrennih
Del (İçişleri Halk Komiserliği)
RF : Rusya Federasyonu
RDEBA : Rusya Devlet Eski Belgeler Arşivi
RDATA : Rusya Devlet Askeri Tarih Arşivi
RDTA : Rusya Devlet Tarih Arşivi
ROK : Rus Ortodoks Kilisesi
s : Sayfa
S : Sayı
SPB : Sankt-Peterburg
SSCB : Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
t : Tom
vb : ve benzeri
vd : ve diğerleri

GİRİŞ

Rus düşünürlerden biri şöyle der: “Rusya’yı arşınla ölçmek, akılla anlamak zordur.” Girift ve komplike yapısı, karmaşık etno-kültürel örgüsü, zıtlıklarla dolu siyasi ve sosyolojik karakteristiğine rağmen pek çok tarihi sarsıntı, kaos ve devrimleri aşarak iddiasını sürdürebilen Rusya’nın, derin katlarından akan suların istikametini belirlemeye çalışmakla, güçlü ve zayıf yönlerini tespit etmeyi amaçlamakla zor bir görevi üstlendiğimizin farkındayız.

Devrim ve isyanların Rusya’nın dün, bugün ve geleceğindeki yerini belirlemek sistem krizlerinin, devlet ve toplum hayatının belirgin hastalıklarının nedenlerini ortaya çıkarmak, Rusya uzmanları için her zaman aktüalitesini korumuştur. Sadece 20. yüzyılda Rusya’da Romanovları ve Sovyetler Birliği’ni tarihin arşivine gönderen, dünyanın siyasi gelişim sürecini derinden etkileyen iki toplumsal hadise yaşanmıştır. Bir bakıma Rusya tarihinin, imparatorluğa doğru yükselişle kaos, istikrarsızlık ve sistem krizlerine inişi arasında gelişen bir tarih olduğunu ifade edebiliriz. Rus tarihi aynı zamanda pek çok gizemli olayla doludur. Bu gizli ve uzantı niteliğindeki legal güçlerin nüvesini, felsefesini anlamak, Rusya’daki tarihi süreçlerin mekanizmasını çözmek açısından da önemlidir.